

DE GEKROONDE FILOSOOF

WIJ weten het reeds, de XVIIIe eeuw was de eeuw van het Licht, de eeuw van de filosofen, de eeuw van de Rede met hoofdletter R. Een man incarneerde op typische wijze de geest van zijn eeuw. Hij was de Rede zelf. Hij had slechts dat woord in de mond! Die man droeg een kroon. Hij was koning en keizer en heette Jozef II van Oostenrijk.

1. JOZEF II

KEIZERIN Maria-Theresia van Oostenrijk, de sympathieke verlichte despote, maakte zich zorgen over haar oudste zoon, de toekomstige Jozef II. «Nooit, zo schreef zij eens, heeft dat kind een ongelijk toegegeven!» Voorzichtige en goede moeder als zij was, stak zij alle loden soldaatjes achter slot en grendel en gaf haar zoon de werken van de grote filosofen te lezen. Aldus leerde Jozef dat de wereld eigenlijk slecht gemaakt was en dat men alles moest hervormen. Wanneer hij de teugels in handen kreeg, zou hij er mee beginnen. Jozef redeneerde vreselijk logisch. «U weet, madame, schreef hij zijn moeder, hoe droog en positief ik ben in mijn redeneringen».

2. DE RONDE VAN BELGIE

IN 1780 stierf Maria-Theresia en Jozef II was keizer van het Heilige Rijk, koning van Oostenrijk, van Hongarije, van Bohemen en van de Nederlanden. Hij kwam naar België en zwierf kriskras door het land als een eenvoudig burger. Hij reed met de postkoets en inspecteerde alles en kriticeerde alles. Hij keerde naar Wenen terug en liet zijn Belgische onderdanen een beetje onthuts achter. Jozef II greep zijn pen en schreef...

3. HERVORMINGEN!

EN een regen van hervormingen kwam neer over de Nederlanden. Jozef II pogde de Schelde vrij te maken. Dat was een zeer goed ding, maar hij slaagde er niet in. Hij reorganiseerde de tribunalen en publiceerde het Tolerantie-edict. Hij hief de contemplatieve kloosters op en centraliseerde het bestuur van Oostenrijk en Hongarije. Hij wijzigde de orde van de processies en de klederdracht van de geestelijken. Hij reglementeerde de data van de kermissen, en stelde ook het aantal kaarsen vast dat in de kerken mocht gebruikt worden. De cynische Frederik II heette Jozef II grinnikend «broeder koster». Maar de Belgen hadden helemaal geen lust om er mee te lachen!

4. DE BRABANTSE OMWENTELING

DE Belgen zijn rare lui. In de eeuw van het Licht verzetten zij zich tegen het Licht. Dat was in 1789. In naam van hun oude tradities en privileges, namen zij de wapens op en beantwoordden aldus de oproep van hun leiders, de advocaten van der Noot en Vonck. Het leger van de «patriotten» versloeg de Oostenrijkers te Turnhout. Te Brussel proclameerde men de onafhankelijkheid van de Verenigde Belgische Staten. Van der Noot werd president. Deze republiek werd geen jaar oud...

5. DE DOOD VAN DE FILOSOOF

JOZEF II stierf van verbazing. De Belgen hadden hem dus niet begrepen. «Een collectieve gekheid heeft zich van al die volkeren meester gemaakt», zo schreef hij, want naar zijn mening, moest men gek wezen om hem niet te verstaan. Dat was toch logisch! En tot prins de Ligne zei hij: «Uw land heeft mij gedood!» Ondermijnd door verdriet en ontmoediging stierf hij op 20 februari 1790.